

CZU: 070.432

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7310487>

COMENTARIUL – GENUL MULTIPLELOR POSIBILITĂȚI ALE JURNALISMULUI CONTEMPORAN

Mihai LESCU

Universitatea de Stat din Moldova

În era tehnologiilor comunicațional-informaționale au loc schimbări de proporții în toate domeniile activității jurnalistice. Instituțiile/redacțiile mass-mediei sunt supuse convergenței, munca profesională a jurnalistului devine multifuncțională, căpătând caracter universal. Noile tehnologii influențează tot mai mult și genurile jurnalistice, diversificându-le și dându-le noi însușiri privind modul de abordare și reflectare a realității. În acest context, în ultimii ani s-a schimbat substanțial și *comentariul* atât ca gen, cât și ca metodă a jurnalismului contemporan.

În acest articol, autorul, în baza experienței acumulate în predarea genurilor de opinie și comentative, întreprinde o analiză a evoluției comentariului și a noilor forme de manifestare a lui ca gen și metodă a jurnalismului în condițiile societății informaționale. De asemenea, vine cu concluzii și raționamente privind exploatarea activă/plenară a posibilităților deschise de noile tehnologii pentru comentariu ca gen, dar și extinderea ariei lui ca metodă de colaborare cu celelalte genuri jurnalistice din ziare, reviste, de la radio, televiziune și din presa online, cărora le dă sens și soliditate.

Cuvinte-cheie: *comentariu publicistic, jurnalism de opinie, genuri jurnalistice, jurnalism universal, presă tipărită, metodă jurnalistică, presă online.*

COMMENTARY – THE GENRE OF THE MULTIPLE POSSIBILITIES OF CONTEMPORARY JOURNALISM

In the era of communication and information technologies, there are changes of proportions in all fields of the journalistic activity. Mass media institutions/editions are subjected to convergence, the journalist's professional work becomes multifunctional, acquiring a universal character. The new technologies are increasingly influencing the journalistic genres as well, diversifying them and giving them new characteristics regarding how to approach and reflect reality. In this context, in recent years, the *commentary* has also changed substantially, both as a genre and as a method of contemporary journalism.

In this article, the author, on the basis of his experience gained in teaching opinion and commentary genres, undertakes an analysis of the evolution of commentary and the new forms of its manifestation as a genre and method of journalism, in the conditions of the information society. Moreover, he comes with conclusions and reasonings regarding the active/plenary exploitation of the possibilities opened up by the new technologies for the *commentary* as a genre, but also the expansion of its area as a method of collaboration with the other journalistic genres in newspapers, magazines, radio, television and online press, to which it gives meaning and solidity.

Keywords: *publicistic commentary, opinion journalism, journalistic genres, universal journalism, print media, journalistic method, online media.*

Introducere

Premisele care m-au determinat să vin cu meditațiile și concluziile ce urmează privind *comentariul* în peisajul jurnalistice contemporan sunt multiple. Într-un fel, la aceasta mă obligă observațiile personale asupra evoluției și afirmării comentariului, ce se impune tot mai mult, odată cu posibilitățile deschise de noile tehnologii comunicaționale, în mass-media de la noi ca *gen* al jurnalismului de analiză, interpretare și de explicare a problematicei realității. De asemenea, considerăm că se impune studierea comentariului și ca *metodă* în relațiile pe care acesta le are încetățenite la etapa actuală cu alte genuri jurnalistice, cărora le dă sens și consistență în procesul de tratare operativă a evenimentelor ce configurează viața noastră de zi cu zi.

Examinarea problematicei în cauză a fost determinată și de faptul că comentariul e puțin studiat, iar opiniile specialiștilor sunt împărțite în ce privește rolul lui specific ca metodă și ca gen al jurnalismului. Unii cercetători consideră comentariul gen operativ de informare, alții îl atribuie jurnalismului de opinie și comentativ, sunt și din cei care afirmă că el e o varietate a articolului, iar alții îl numesc gen „hibrid”, tratându-l doar ca metodă ș.a.m.d. După noi, aceste controverse sunt determinate, cum am mai spus, de multitudinea valențelor pe care le comportă comentariul ca metodă și gen la ora actuală. În această ordine de idei, atât dicționarele, cât și practica activității mass-mediei rezervează comentariului un sens *explicativ/de interpretare* a unui text, înțeles ca metodă a jurnalismului, iar altul – ca gen de opinie – de *comentariu publicistic*.

Astfel, invocat la viață de necesitățile mass-mediei nu doar de a informa despre un fapt sau un eveniment, ci și de a analiza, interpreta și explica publicului cauzele apariției lor, dar și consecințele acestora pentru societate, comentariul se impune ca metodă de reflectare a realității în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și se constituie ca gen al jurnalismului de opinie pe parcursul secolului trecut, fiind actualmente exploatat în ambele ipostaze.

Altădată, prin definiție aservit puterii, ideologizat și cenzurat de-a lungul timpului, comentariul se afirmă tot mai mult în arealul autohton ca gen și metodă a jurnalismului contemporan.

Colaborarea comentariului cu celelalte genuri jurnalistice în condițiile societății informaționale a condus nu doar la exercitarea influenței lui asupra formelor de gen tradiționale. Sub influența internetului, care a democratizat circulația informației în societate/lume, schimbări impuse de convergența mas-mediei a cunoscut, la rândul său, și comentariul publicistic. Oricum, accentuăm faptul că anume comentariul prin interacțiunea cu celelalte genuri – informative, de opinie și comentative – a fost catalizatorul apariției noilor forme de materiale jurnalistice, mai cu seamă în audiovizual și în presa online.

În ultimii ani, după cum remarcă mai mulți cercetători, comentariul este aplicat pe larg și în activitatea de publicitate a mass-mediei pentru promovarea persoanelor concrete sau a unor acțiuni ale acestora, care au dat naștere *articolului publicitar*, *articolului la comandă*, *articolului de imagine* și *textului de confirmare* (pozitivă) a unor fapte [1].

Manifestările multiaspectuale ale genurilor jurnalistice, inclusiv ale comentariului, ca metodă și ca gen publicistic, care odată cu democratizarea și restructurarea societății și-a dezvoltat și însușit noi forme de investigare și interpretare a realității prin consolidarea relațiilor de colaborare, de creație și a celor de conlucrare cu celelalte genuri, ne conving de faptul că merită a fi studiate, deoarece a învăța jurnalismul înseamnă să cunoști cum se produc genurile jurnalistice, mai cu seamă acum, când apar noi forme în urma amestecării genurilor între ele [2].

Context

COMENTARIUL – METODĂ A JURNALISMULUI

Conform dicționarului, un comentariu: interpretează un text; poate fi suport explicativ la textul operelor unui autor ori la un material informațional vizând evenimente sau fapte din viața socială și politică. În contextul activității jurnalistice, după cum remarcă mai mulți cercetători [3], comentariul este un *gen de opinie*, dar și o *metodă*. Este un adevăr. Însă, după cum ne demonstrează realitatea, rar de tot abordarea teoretică a *comentariului ca metodă* depășește cadrul acestei constatări.

Ce înseamnă/prevede comentariul ca metodă a jurnalismului? El presupune colaborarea cu majoritatea genurilor jurnalistice. Această relație/interpătrundere ține de specificul genului pentru care metoda este aplicată, dar și de scopul determinat/urmărit de către jurnalist.

Cu *genurile informative*, comentariul ca metodă colaborează activ la etapa aflării jurnalistului la „fața locului” ca martor, în procesul discuției cu protagoniștii evenimentelor și al trierii informației acumulate, obținute din două sau mai multe surse. În final, atunci când, spre exemplu, scrie știrea, jurnalistul, prin citarea surselor, nu face altceva decât să propună fragmente din texte-mărturie (opinii, atitudini, aprecieri) sau comentarii din câteva propoziții la subiectul raportat. Dacă ne amintim că, la vremea sa, apariția comentariului a fost impusă de necesitatea de a comenta/explica un fapt sau eveniment, prezentat în știre sau într-un alt material de sorginte informativă, devine și mai elocventă legătura comentariului ca metodă a jurnalismului cu genurile jurnalistice din care își trage obârșia.

Pentru *genurile de opinie și comentative*, în care se înscrie și comentariul, metoda ce-l caracterizează devine, de asemenea, suport de analiză, explicare și interpretare a faptelor și evenimentelor privind subiectul dezbătut. În dependență de gen, aceste materiale au de asemenea intercalate în textul de bază mai multe *comentarii mici*, care vin să dea soliditate, consistență și veridicitate analizelor și argumentelor expuse și comentate de către autor. Or, faptul că genurilor de opinie li s-a adăugat și calificativul „comentative” în mare parte se datorează autorității ce revine comentariului în această familie de genuri.

Și cu *genurile publicistice și satirice* comentariul ca metodă are strânse relații de reciprocitate/complementare, chemate, pe de o parte, să asigure o bază trainică de analiză a evenimentelor și comentarea lor în stilul genurilor din această categorie, iar, pe de altă parte, să fie și el influențat, prin preluarea de la acestea a modelelor și formelor de abordare critică și neordinară a realității.

În situațiile descrise mai sus metoda comentariului se manifestă ca o componentă a procesului de creație în jurnalism și servește ca:

- izvor de citate și de opinii, din două sau mai multe surse, și ca „element de sudură” la realizarea genurilor informative;
- reacție operativă de atitudine față de un fapt, eveniment, fenomen, care prezintă interes pentru societate;
- sursă de comentarii mici și mijlocii pentru analiză și interpretare în structura genurilor de opinie și comentative, dar și în cele satirico-umoristice;
- prilej pentru afișarea concluziilor unui expert ca argument/prognoză într-o problemă dezbătută în mass-media;
- mod de comparație a două sau mai multe puncte de vedere asupra unei probleme, prin sublinierea poziției autorului față de ea.

În urma studierii comentariului, cercetătorul Victor Moraru subliniază că „selectarea faptelor, expunerea lor implică necesitatea recurgerii la analiză”, care „servește jurnalistului pentru elaborarea interpretării, propuse faptelor și evenimentelor examinate, pentru fundamentarea atitudinii autoricești, manifestate în aprecierea, elucidarea și generalizarea acestora” [4]. Aceste caracteristici ale comentariului ca gen operativ de interpretare a realității se impun și metodei de implicare plenară în analiza și tratarea problemelor cotidiene, care își găsesc expresie în comentariile intercalate în materialele jurnalistice de diverse genuri. Mai mult, comentariul ca metodă manifestă atitudine operativă și față de faptele, evenimentele și fenomenele cu adresă concretă, care au avut loc, dar și față de cele care se vor derula în timpul apropiat. Or, anume comentariile scurte/mici, intercalate în texte, nu fac altceva decât să aducă opinii și informații noi, chemate să confirme/infirme atitudinea autorilor, și nu numai, față de problemele luate în dezbateră.

Desigur, nu putem spune că aceste mici texte-comentarii asigură elucidarea tuturor gândurilor/opiniilor pe care jurnalistul intuiește să le aducă la cunoștința publicului. Tradițional, el dispune de mai multe informații, în opinia lui interesante, care se cer analizate, comentate și explicate oamenilor. Și el este nevoit să facă acest lucru prin comentariu ca gen, pentru satisfacția propriului orgoliu și pentru deliciul cititorilor.

COMENTARIUL – GEN AL JURNALISMULUI DE OPINIE ȘI COMENTATIV

În linii mari, conceptul de gen s-a constituit de-a lungul istoriei într-o formă stabilă de viziune și percepție a realității de către om. Pentru a înțelege mai lesne ce se întâmplă în lume, oamenii și-au dezvoltat capacitatea de a *analiza*, adică de a alege din fluxul de evenimente inedite doar cele semnificative. În acest context/ordine de idei, remarcă Mikhail Bakhtin, genurile sunt acțiuni comunicative relativ stabile, nu „enuțuri relativ stabile” [5].

În domeniul mass-mediei, după cum am mai spus, este anevoios să găsim un alt gen jurnalistice (parțial, doar interviul), care în postura sa de metodă ar avea o mai mare arie de colaborare cu celelalte genuri și specii decât comentariul. Concomitent el se manifestă plenar și ca gen al jurnalismului de opinie, fiind practicat pentru a analiza operativ cele mai importante fapte, evenimente și fenomene, aduse inițial la cunoștința publicului de către autor în materiale informative.

Deseori identificat drept gen „hibrid”, gen care „are în structura sa” sau și-a însușit mai multe elemente caracteristice de la alte genuri, comentariul vine să împace, pe de o parte, jurnalistul, care prin intermediul lui profită pe deplin de libertatea de a-și exprima gândurile și opiniile, iar, pe de altă parte – cititorul, mai cu seamă pe cel care nu are timp să analizeze operativ faptele și evenimentele ca să-și creeze propria opinie despre ele.

Comentariul a prins rădăcini trainice în presa tipărită încă la începutul secolului trecut. Afirmare deplină el a cunoscut, prin ani, în mas-media occidentală, deoarece la noi, în perioada totalitaristă, comentariul ca gen, dacă și vedea uneori lumina tiparului și avea careva însemne ale unei scrieri de autor, era extrem de ideologizat și politizat.

Cercetătorul Victor Moraru a fost cel care a intuit și observat schimbările în domeniul evoluției spre bine a comentariului ca gen, după obținerea independenței țării noastre, democratizarea societății și asigurarea libertății de exprimare a mass-mediei. Cu 20 de ani în urmă el specifica în monografia „Mass-media v/s politica”: „Practica recentă demonstrează un vădit reviriment al interesului presei periodice spre plasarea predominantă în paginile sale a faptelor, evenimentelor și fenomenelor într-o manieră comentată și interpretată”. În această ordine de idei, V.Moraru mai accentua că ponderea presei „poate spori nu atât prin relatarea știrilor

produse ieri, cât mai ales prin observarea atentă și verificarea datelor și faptelor anunțate anterior în edițiile radio- și televizuale, prin aprofundarea cunoștințelor difuzate deja, prin sistematizarea concluziilor și plasarea acestora într-un anumit context social" [6].

Cu ajutorul comentariului autorul își exprimă atitudinea față de evenimentele de actualitate, formulează propuneri legate de anumite probleme, evaluează și prognozează dezvoltarea ulterioară a unor evenimente, anticipând consecințele lor. Comentariul examinează, de obicei, un caz sau un fenomen deja cunoscut de public, și în această analiză predomină, de regulă, atitudinea autorului/jurnalistului față de subiectul discutat. În această ordine de idei, cercetătorul Sorin Preda consideră că orice analiză în jurnalism trebuie să plece de la o realitate anume (politică, socială, literară s.a.m.d.), să o desfacă în părți componente, să vadă modul lor de funcționare și, finalmente, să valorizeze și să dea un verdict [7]. În urma celor menționate, remarcăm faptul că în calitate de gen de opinie operativ/ la zi comentariul:

- este scris în numărul de rând al ziarului;
- conține un fapt, eveniment sau fenomen important, cunoscut din timp publicului;
- are un stil viu și dinamic;
- este elaborat de către un jurnalist cu mare experiență, specializat pe tematica abordată și cu atitudine față de subiectul comentat;
- exprimă, de obicei, atitudinea ziaristului față de cele descrise.

Unii specialiști numesc comentariul „gen suplimentar”, deoarece jurnalistul, abia după ce informează publicul prin știri sau reportaj, încearcă să-i transmită acestuia și informațiile ce i-au rămas la subiect, vine cu propria opinie/viziune, care poate prezenta și ea interes pentru public în intenția lui de a înțelege corect fenomenele și evenimentele social-politice. De aici, deloc întâmplător cercetătoarea N.Kenjegulova [8] subliniază că un comentariu reprezintă anumite informații de actualitate, pe care jurnalistul/autorul le extinde în baza analizei și interpretării lor, tot ea propunând în acest context și o tipologie a lui:

1. Comentariu desfășurat – explică multilateral un fapt;
2. Comentariul specialistului – faptul este comentat/lămurit de către un profesionist sau o persoană competentă;
3. Comentariu în contradictoriu – interpretează, explică multispectual un fapt de către mai mulți specialiști, competenți în domeniu;
4. Comentariu sincron – jurnalistul explică desfășurarea evenimentului de la „fața locului”;
5. Comentariu detaliat – explicarea faptelor cu apel la cele mai mici detalii.

Or, varietatea tipurilor și calificativelor atribuite genului de către cercetătorii domeniului sunt și ele mărturie a multispectualității comentariului ca gen al jurnalismului de opinie, care se pronunță operativ asupra diverselor fapte, evenimente și fenomene, pe care le analizează și le interpretează [9].

Astfel, comentariul ca gen al jurnalismului de opinie și comentativ servește ca:

- sursă de analiză, argumentare și de opinie a autorului privind faptele sau evenimentele luate în dezbatere, cu pronosticarea evoluției lor;
- formă de analiză și descriere a subiectului, cu propunerea de soluții și concluzii privind problematica dezbătută;
- prilej de descătușare în plan profesional a jurnalistului prin redarea plenară a propriei viziuni în baza informațiilor adunate, care nu și-au găsit loc/nu au „încăput” în materialul scris inițial în alt gen;
- platformă pentru abordare critică/în stil satirico-umoristic a neajunsurilor și fenomenelor negative cu care se confruntă societatea;
- bază pentru pregătirea întâlnirii publicului cu un eveniment care va avea loc, punctând în acest sens modul de înțelegere și desfășurare ulterioară a lui;
- motiv pentru a demonstra un adevăr/neadevăr într-un caz/situație concretă, enunțată și menținută de către jurnalist, expert sau de o persoană publică;
- liant pentru discuție/dezbatere la îndemâna jurnalistului /autorului/comentatorului în genurile de opinie și comentative, dând naștere pe această cale mai multor forme de exprimare.

Comentariul, ca și genurile informative, a fost și rămâne gen operativ de reflecție a evenimentelor de zi cu zi. El îi ajută jurnalistului să ia atitudine față de problemele actuale și stringente, să analizeze, să elaboreze/formuleze concluzii și sarcini care ar conține aprecieri și prognoze în legătură cu un eveniment sau altul,

cunoscut sau adus de acum în atenția publicului prin intermediul genurilor informative. Genul în cauză vizează cunoașterea esenței fenomenelor, reflectarea operativă a problemelor, îndemnul la acțiune. El explică prompt evenimentul/acțiunea sau documentul de pe o anumită poziție ideologico-politică cu scopul de a canaliza opinia publică în direcția scontată.

COMENTARIUL ÎN STRUCTURA JURNALISMULUI ONLINE/ UNIVERSAL

Noile tehnologii comunicaționale au accelerat afirmarea comentariului atât ca metodă, cât și ca gen nu doar în presa tipărită și audiovizual, dar și în *jurnalismul online*. Dezvoltarea presei online, a interactivității mass-media – auditoriu, la radio și televiziune, a diversificat și multiplicat căile de diseminare a informației în societate. Presa tipărită, radioul, televiziunea și internetul, unite sub umbrela *multimediei*, și-au lăsat amprenta și asupra activității de colectare și prelucrare a informației, dar și asupra canalelor prin care aceasta este vehiculată.

Actualmente, textul, sunetul, fotografiile, secvențele video, elementele grafice și infografice, care se regăsesc pe platformele multimediei, sub care îmbinare și forme ar fi afișate, toate au nevoie de a fi comentate și explicate.

Tehnologiile au influențat masiv activitatea mass-mediei, dar și sistemul de genuri ale jurnalismului, lăsându-și amprenta și asupra comentariului. Stimulat de rețeaua internet/multimedia acesta nu a făcut altceva decât să-și pună în valoare, prin adaptare la noile realități, posibilitățile lui de metodă și gen al jurnalismului și al comunicării online. Astfel, cu titlu de exemplificare, remarcăm faptul că în contextul multimediei comentariul ca metodă poate consta dintr-o explicație-argument/reflecție/completare/legendă la texte tipărite, la clipuri audio-video și la fotografii. În același timp, comentariul nu-și pierde nici calitățile sale de gen operativ de analiză și interpretare a faptelor, evenimentelor și fenomenelor realității. Nu întâmplător, specialiștii remarcă faptul că în discursul virtual funcționează mai multe „tipuri de comentarii, legate genetic de funcțiile de bază ale comentariului propriu-zis”, pe care le împart „în trei grupe principale: 1) comentariul tradițional, transferat în spațiul comunicativ al internetului fără modificări; 2) comentariul transformat, care și-a extins sfera existenței sale datorită internetului, a primit oportunități suplimentare și a cunoscut modificări atât în ceea ce privește factorii de formare a genului, cât și în ceea ce privește forma de implementare; 3) comentariul format direct în/de mediul internet” [10].

Fie că-i tradițional, transformat sau dezvoltat direct de mediul internet, comentariul online are o funcționalitate extinsă:

- orientează atenția audienței către fapte noi și importante, care sunt în prim-planul vieții publice, prin analiza și evaluarea lor;
- permite jurnaliștilor și blogherilor să-și expună propriile opinii și să ia atitudine față de problema debătută;
- dă posibilitate autorilor să-și satisfacă necesitatea de comunicare și să-și găsească/adune pe această cale adepți;
- permite celor implicați în comunicare să interacționeze cu diferite persoane fără a fi afectați de constrângeri, în condiții de anonimat și libertate de exprimare;
- acordă autorilor /redactorilor posibilitatea editării permanente a textului prin adăugarea/completarea lui cu noi detalii și comentarii la subiect;
- justifică, de regulă, cu ajutorul exemplelor gravitatea problemei, determină modalitățile de comportament sau de soluționare a ei.

Formele mici ale comentariului ca suport pentru genurile din presa scrisă și audiovizuală, dar și comentariul ca gen, au migrat cu succes în spațiul virtual al internetului. Astăzi, comentariul pe internet poate îmbrăca haina recenziei sau a opiniei specialistului asupra unei probleme din domeniul social-politic, economic sau cultural. În atare situație, comentariul devine practic un analog al unui monolog în elaborarea unui dialog sau a unei conversații în direct [11]. După noi, comentariul a stimulat apariția în audiovizual a *emisiunilor de autor*, dar și a celor *dialogale*, elaborate profesionist de către jurnaliști pe teme sociale și politice. Considerăm că și la apariția în presa online a speciei polisemantice (hibrid) – a *monologului de autor*, care este scris „tradițional” de un autor din afara redacției, tot comentariul și-a spus cuvântul. Șirul exemplelor ar putea fi continuat. Astfel, comentariul poate fi considerat drept un catalizator pe calea perfecționării profesionale a jurnaliștilor în domeniul multimediei, pentru a fi capabili să activeze cu succes în condiții de *mass-media/redacție*

convergentă [12]. În ultimul timp specialiștii și oamenii de știință, în loc de fenomenul redacției convergente, preferă să discute despre *jurnalismul universal*, la baza căruia stă tot internetul. Anume aceste forme mici și mijlocii ale scriiturii jurnalistice, care sunt impuse insistent de presa online prin diferite „coloane” și „opinii” de autor (unele cunoscute din presa tipărită), cu bloguri și pagini de atitudine personalizată, toate, în temei, așteptând/solicitând reacția publicului la problemele abordate (care pot deveni bază pentru noi interpretări și opinii), stau mărturie faptului că aria de afirmare a comentariului, stimulată de rețelele electronice, capătă noi dimensiuni.

Internetul, ca „spațiu informațional deschis” [13], oferă noi perspective comentariului. Astăzi nu doar jurnaliștii și blogherii pot posta comentarii (sau interpreta / opina în legătură cu anumite teme/probleme) pe internet. La aceste comentarii și dialoguri participă activ și cercul larg de cititori. În scopul stimulării acestui dialog, reprezentanții numeroaselor platforme multimedia au introdus pentru comoditatea acestora un generic special: „Comentarii”, fiind și acesta un însemn al rolului ce-i revine comentariului în asigurarea accesului la informație și a libertății de exprimare în societate.

Concluzii

Cu o vechime de peste 150 de ani, comentariul – metodă și gen de reflectare operativă a faptelor și evenimentelor, dar și de analiză și interpretare a problemelor sociale, politice, economice și culturale, capătă tot mai mult teren de afirmare în toate domeniile activității jurnalistice. Prezent în presa scrisă, dar și în audiovizual și internet, comentariul, în urma interacțiunii/conlucrării cu genurile jurnalismului – de la cele de informare până la cele satirice și umoristice, capătă noi forme specifice.

Aria de manifestare a comentariului s-a extins și mai mult în ultimii ani, odată cu implementarea pe larg a noilor tehnologii comunicaționale și informaționale în activitatea mass-mediei. Aceasta se explică și prin faptul că, în mare parte, comentatorul mereu întreprinde o analiză detaliată a evenimentului sau faptului semnalat, propunând în urma desecării fiecărui element constitutiv viziunea sa, dar mai degrabă urmărește să explice perspectiva evoluției fenomenului pentru public, deoarece uneori oamenii nu sunt informați suficient despre subiectul/problema discutată de mass-media.

Examinarea problematicii în cauză a fost determinată și de faptul că comentariul e puțin studiat, iar opiniile specialiștilor sunt împărțite în privința rolului său specific ca metodă și ca gen al jurnalismului. În opinia noastră, aceste controverse sunt determinate de multitudinea valențelor pe care le comportă comentariul: dicționarele și practica activității mass-mediei rezervează comentariului un sens *explicativ/de interpretare* a unui text, acceptat ca metodă a jurnalismului, iar altul – ca gen de opinie, de *comentariu publicistic*.

Colaborarea comentariului cu celelalte genuri jurnalistice în condițiile societății informaționale a condus nu doar la exercitarea influenței lui asupra formelor de gen tradiționale. Sub influența internetului, care a democratizat circulația informației în societate/lume, comentariul, la rândul său, a cunoscut schimbări impuse de convergența mas-mediei și comentariul publicistic. Oricum, anume comentariul prin interacțiunea cu celelalte genuri (informative, de opinie și comentative, satirice și umoristice) a fost acceleratorul apariției noilor forme-hibrid de materiale jurnalistice, mai cu seamă în audiovizual și în presa online.

În domeniul mass-mediei nu găsim un al gen jurnalistic (parțial, doar interviul), care în postura sa de metodă ar avea o mai mare arie de colaborare cu celelalte genuri și specii decât comentariul. Acesta se manifestă planat și ca gen al jurnalismului de opinie. Genul în cauză vizează cunoașterea esenței fenomenelor, reflectarea operativă a problemelor, îndemnul la acțiune. El explică prompt evenimentul/acțiunea sau documentul de pe o anumită poziție ideologico-politică cu scopul de a canaliza opinia publică în direcția scontată.

Desigur, pe fundalul ascensiunii comentariului jurnalistic, cercetătorii din domeniu semnalează și anumite amenințări la adresa lui. În numărul lor: abuzul de subiectivism al jurnaliștilor; renunțarea autorilor la comentariile cu caracter informativ în favoarea expunerii lapidare a „amintirilor” din viața personală; promovarea demagogiei și bravei prin intermediul materialelor politizate până la refuz [14].

Oricum, comentariul publicistic, dar și formele mici ale lui, ca metodă, din presa tipărită și din audiovizual, precum și cele impuse insistent de presa online prin diferite „coloane” și „opinii” de autor (unele cunoscute din ziare și reviste), cu bloguri și pagini de atitudine personalizată, care, în temei, așteptând/solicitând reacția publicului la problemele abordate (care pot deveni bază pentru noi interpretări și opinii), stau mărturie faptului că aria de afirmare a genului, stimulată de rețelele electronice, capătă noi dimensiuni.

Referințe:

1. НИКИТИН, А. Между журналистикой и пиаристикой. В: *Эволюция жанров в российской журналистике: Сборник научных статей II и III Всероссийских научно-практических конференций*, 19-20 марта 2010 г. Самара: Порто-принт, 2010, с.89-99 (fără ISBN); ТЕРТЫЧНЫЙ, А.А. Аналитический пресс-релиз. В: *Жанры периодической печати*. Москва: Аспект-Пресс, 2000. 310 с. ISBN 5-7567-0251-2
2. SEIXA, L. *A further classification: redefining the journalistic genre*. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/337622512_Journalistic_genre. [Accesat: 14.07.2022]
3. ТЕРТЫЧНЫЙ, А.А. *Аналитическая журналистика*. Москва: Аспект Пресс, 2010. 351 с. ISBN 978-5-7567-0555-3; ИВАНОВА, Л.В. *Жанры аналитической журналистики*. Тольятти: ТГУ, 2020. 120 с. ISBN 978-5-8259-1492-3; ПАК, Е.М., КИМ, М.Н. *Жанры печатных и электронных СМИ*. СПб: Питер, 2020. 448 с. ISBN: 978-5-4461-1295-1
4. MORARU, V. *Mass-media vs politica*. Chișinău: CEP USM, 2001, p.146. ISBN 9975-70-025-X
5. ВАХТИН, М. *Estética da criação verbal*. São Paulo: Martins Fontes, 1997. 421 p. ISBN: 978- 8578274702
6. MORARU, V. *Op. cit.*, p.145.
7. PREDA, S. *Jurnalismul cultural și de opinie*. București: Polirom, 2006. 231 p. ISBN 978-973-0370-1
8. КЕНЖЕГУЛОВА, Н. *Жанровые формы и функции современной журналистики*. Астана: КазНУ, 2012. 160 с. ISBN: 978-601-247-644-6
9. ВОРОШИЛОВ, В.В. *Журналистика*. Москва: Права человека, 2007. 192 с. ISBN: 5-7712-0372-6
10. МЕЛЬНИК, М.В. *Комментарий как жанр интернет-коммуникации*. Disponibil: http://eprints.zu.edu.ua/14131/1/Мельник_Статья.pdf [Accesat: 20.07.2022]
11. КАШКИН, В.Б. *Введение в теорию коммуникации*. Москва: Флинта, 2022. 224 с. ISBN 978-5-9765-1424-9
12. БАРАНОВА, Е.А. *Конвергентная журналистика. Теория и практика*. Москва: Юрайт, 2017. 272 с. ISBN 978-5-9916-3737-4
13. БАЛЯСНИКОВА, О.В. Психосемантика конфликта в интернет-текстах. В: *Проблемы информационного общества и прикладная психолингвистика: Материалы X Международного конгресса международного общества по прикладной психолингвистике* (г. Москва, 26-29 июня 2013 г.). Disponibil: http://liconism.com/images/documents/902/2013_isapl_proceedings.pdf [Accesat: 20.07.2022]
14. СОКОЛОВА, А.А. *Комментарий в периодической печати и сетевой журналистике Италии и Испании: основные тенденции развития*. Disponibil: <https://www.dissercat.com/content/kommentarii-v-periodicheskoi-pechati-i-setevoi-zhurnalistike-italii-i-ispanii> [Accesat: 20.07.2022]

Date despre autor:

Mihai LESCU, doctor, conferențiar universitar, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: mihai.lescu@usm.md

ORCID: 0000-0001-9837-6687

Prezentat la 30.09.2022